

Klustry energii w praktyce

Liczba inicjatyw mających na celu stworzenie klastra energii zgodnego z ustawą o OZE jest znaczna. Rozpoczęcie procesu identyfikacji klastrów energii przez Ministerstwo Energii wywołało na rynku oczekiwanie, że pilotaże to kwestia niedalekiej przyszłości.

Choć nie wszystkie kwestie dotyczące ustawowych uregulowań w zakresie klastrów energii są jednoznaczne i zapewne zostaną doprecyzowane w ramach najbliższej nowelizacji ustawy o OZE, to prace koncepcyjne i organizacyjne w poszczególnych inicjatywach trwają, a zdobyte doświadczenia pozwalają na formułowanie postulatów odnośnie do kierunków ewentualnych zmian w prawodawstwie.

Definicja klastra energii

Pojęcie klastra energii w polskim prawodawstwie pojawiło się dopiero w nowelizacji ustawy o OZE z 22 czerwca 2016 r., przy czym liczba zapisów w ustawie dotyczących klastra energii jest raczej skromna. Oprócz definicji (art. 2 pkt 15a) znajdziemy w ustawie tylko kilka uszczegółowień dotyczących funkcjonowania klastra energii, zawartych w art. 38a, oraz informację o oddzielnym koszyku aukcyjnym na sprzedaż energii elektrycznej wytworzonej w instalacjach odnawialnego źródła energii przez członków klastra energii (art. 73). Choć jednak zapisów jest niewiele, to są one dość treściwe, zwłaszcza jeżeli chodzi o definicję klastra energii.

Definicję klastra energii, zapisaną w art. 2 pkt 15a ustawy o OZE, czyta się dość trudno. Dostarcza ona jednak wielu informacji. Zgodnie z ustawową definicją, klastery energii ma formę cywilnoprawnego porozumienia. W jego skład mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego. Przedmiot działalności dotyczy wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii albo z innych źródeł lub paliw. Działalność ta prowadzona jest w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV. Obszar działania

klastra nie przekracza granic jednego powiatu lub pięciu gmin. Klastery reprezentowane jest przez koordynatora, którym może być powołana w tym celu spółdzielnia, stowarzyszenie, fundacja lub wskazany w porozumieniu cywilnoprawnym dowolny członek klastra energii.

Pomimo że zapisy te w dość czytelny sposób zdają się opisywać istotę klastra energii, od strony formalnej posiadają pewne niedociągnięcia. Często podnoszony jest fakt, że pojęcie „cywilnoprawne porozumienie” nie funkcjonuje w polskim systemie prawnym. Wskazywany jest brak celowości wymieniania w definicji jednostek naukowych, instytutów badawczych i jednostek samorządu terytorialnego, gdyż są one osobami prawnymi, a osoby prawne w definicji zostały wskazane. Ustawodawca nie uwzględnił natomiast spółek osobowych ani wspólnot mieszkaniowych, co wydaje się sporym niedopatrzeniem. Duże emocje budzi też słowo „dotyczy” w opisie przedmiotu działalności klastra. Sformułowanie, że klastery energii to porozumienie „dotyczące wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią”, otwiera szerokie pole interpretacji co do rzeczywistego przedmiotu działalności klastra. W części definicji dotyczącej obszaru działalności wydaje się brakować doprecyzowania, że nie przekracza on granic jednego powiatu lub pięciu gmin, sąsiadujących ze sobą. Obecnie nie ma w definicji warunku dotyczącego sąsiedowania ze sobą gmin, a wydaje się być on celowy.

Ekspertyza na temat klastrów

Na zlecenie Ministerstwa Energii konsorcjum w składzie Krajowa Agencja Poszanowania Energii, WiseEuropa – Fundacja Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych i Europejskich oraz

Atmoterm, przy udziale Krajowego Instytutu Energetyki Rozproszonej, sporządziło ekspertyzę dotyczącą klastrów energii. Opracowanie zatytułowane „Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce” to liczący ponad trzyście stron dokument, stanowiący próbę całościowego spojrzenia na koncepcję funkcjonowania klastrów. Zawiera on m.in. opis możliwych modeli funkcjonowania klastrów energii oraz analizę efektywności finansowej, prawno-regulacyjnej i podatkowej, próbuje też oszacować potencjał klastrów energii w Polsce i zidentyfikować źródła finansowania. Według deklaracji resortu, opracowanie nie jest tożsame z jego stanowiskiem. Ma ono stanowić jedynie bazę do dalszych dyskusji i prac nad koncepcją klastrów energii w Polsce. Równocześnie z publikacją ekspertyzy na stronach internetowych Ministerstwa Energii pojawiła się prośba o składanie koreferatów do całości lub wybranego obszaru opracowania.

Koordinator klastra energii

W ocenie autorki, jako osoby zaangażowanej w tworzenie klastrów energii, duże znaczenie ma zdefiniowanie roli koordynatora klastra energii i związana z tym kwestia realizacji funkcji zarządczych w ramach klastra energii. Wspólnie z Maciejem Szambelańczykiem, partnerem w Kancelarii WKB, oraz Danielem Raczkiewiczem, prezesem grupy IEN, autorka artykułu jest współautorem koreferatu zatytułowanego „Rola koordynatora klastra energii oraz realizacja funkcji zarządczych w ramach klastra energii – uwagi do ekspertyzy »Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce« oraz zapisów Ustawy o OZE”.

W koreferacie autorzy odnoszą się do 10 podstawowych zadań realizowanych przez koordynatora klastra,

zidentyfikowanych przez autorów ekspertyzy wykonanej na zlecenie resortu energii. Należy do nich m.in. pełnienie funkcji spółki obrotu dla klastra w przypadku modelu opartego na współpracy z zewnętrznym OSD, pełnienie funkcji operatora wewnętrznych systemów dystrybucji, pełnienie funkcji zarządczej łącznie z prowadzeniem bieżących spraw klastra i obsługi administracyjnej, zapewnienie obsługi technicznej i serwisowej instalacji oraz infrastruktury technicznej, a także reprezentowanie klastra na zewnątrz. Analizując wszystkie wymienione w tej ekspertyzie zadania, koordynator to spółka posiadająca koncesję na obrót energią elektryczną, ponosząca odpowiedzialność za efektywne funkcjonowanie klastra w sposób reprezentujący interesy wszystkich jego członków oraz odpowiedzialna za rozwój techniczny i organizacyjny klastra. Autorzy opracowania zastrzegli możliwość korzystania przez koordynatora klastra z usług podmiotów zewnętrznych, co jednak nie zwalnia koordynatora z odpowiedzialności za prawidłowe wykonanie tych zadań.

Zadania koordynatora

W świetle tak zdefiniowanego w ekspertyzie wykonanej na zlecenie Ministerstwa zakresu zadań koordynatora klastra i w odniesieniu do doświadczeń powstających inicjatyw mających za cel utworzenie klastra zasadne wydaje się zadanie pytania, czy tak szerokie sformułowanie zadań koordynatora energii jest celowe i czy zapewnia w rzeczywistych warunkach efektywność działania klastra w zakresie zarówno bieżącej działalności operacyjnej, jak i wypracowywania kierunków rozwoju.

W ocenie sformułowanej w koreferacie przy określaniu zadań koordynatora klastra warto wyjść od wskazania istoty tworzenia i działania klastra energii. W rozumieniu autorów koreferatu celem działania klastra jest stworzenie lokalnego obszaru bilansowania, a w przypadku niektórych inicjatyw zbudowanie lokalnego mikrosystemu energetycznego. Rola koordynatora klastra w szczególności może polegać na pełnieniu funkcji:

- ▶ podmiotu odpowiedzialnego za bilansowanie (POB) – w świetle tak zdefiniowanego zadania koordynator

klastra energii to podmiot posiadający koncesję na obrót energią elektryczną, posiadający umowę przesyłową z OSP i będący uczestnikiem rynku bilansującego URB, posiadający generalną umowę dystrybucji jako POB,

- ▶ operatora handlowo-technicznego (OHT) – w ramach realizacji tego zadania koordynator reprezentuje uczestników klastra energii będących wytwórcami i odbiorcami w stosunku do KSE i ma prawo ingerencji w sterowanie pracą źródeł wytwórczych, odbiorników w formule DSR oraz magazynów energii,
- ▶ operatora wewnętrznych systemów dystrybucji (w przypadku gdyby klastr miał budować odrębne sieci dystrybucyjne).

W praktyce częstym przypadkiem będzie sytuacja, że podmiot realizujący funkcje koordynatora klastra będzie podmiotem nieposiadającym siedziby na obszarze działania danego klastra, w odróżnieniu od uczestników klastra będących wytwórcami i odbiorcami energii. W tej sytuacji powierzanie koordynatorowi klastra funkcji zarządczych w zakresie zarówno działalności operacyjnej, jak i działań strategicznych służących rozwojowi technicznemu i organizacyjnemu klastra nie wydaje się celowe. Przykładowo kompetencją spółki obrotu są kwestie związane z zakresem jej działalności i nie ma uzasadnienia nakładanie na nią zadań, które do tych kompetencji nie należą. W efekcie koordynator klastra, będący spółką obrotu, powinien reprezentować uczestników klastra jedynie w zakresie koniecznym do realizacji zadań do niego należących (czyli zadań związanych z obrotem energią elektryczną lub ewentualnie rolą POB albo OHT). Innymi słowy, w naszej ocenie należy rozróżnić dwie płaszczyzny zadań, które w praktyce niekoniecznie muszą być realizowane przez ten sam podmiot, a następnie przez pryzmat tych płaszczyzn doprecyzować rolę i obowiązki koordynatora klastra:

- ▶ płaszczyzna związana z technicznymi aspektami funkcjonowania klastra w systemie elektroenergetycznym – jest to kluczowa płaszczyzna związana z ideą funkcjonowania klastra jako takiego i celem jego powołania. W jej ramach koordynator klastra będzie

pełnił funkcję POB, OHT lub OSDn, przy czym wykonując te zadania, niekoniecznie musi angażować się w bieżącą działalność operacyjną klastra jako takiego i niekoniecznie musi być podmiotem, którego centrum decyzyjne zlokalizowane jest lokalnie,

- ▶ płaszczyzna bieżącej działalności w zakresie zarządzania organizacyjno-administracyjnego i podejmowania działań strategicznych – w tym obszarze zasadne jest powierzenie zadań członkowi klastra, który jest lokalnie zaangażowany w jego tworzenie.

Wyodrębnienie tych płaszczyzn i możliwe konfiguracje formalno-organizacyjne pokazują, iż nie wydaje się pożądane instytucjonalizowanie koordynatora klastra jako takiego i ścisłe definiowanie jego roli. W praktyce bowiem to członkowie klastra powinni mieć możliwość decydowania, który spośród członków będzie pełnił określone funkcje, kluczowe dla funkcjonowania klastra. Można sobie wręcz wyobrazić, iż w takiej sytuacji koordynatorów jednego klastra będzie kilku (przy czym każdy z nich będzie realizował inne zadania).

Pilotaże

Klasy energii wzbudziły na rynku duże nadzieje związane z możliwością aktywnego kształtowania lokalnego rynku energii zgodnie z lokalnymi uwarunkowaniami i przy udziale lokalnych podmiotów. Inicjatorami czy liderami klastrów energii są zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorcy. Aktywność samorządów w inicjatywach klastrowych to pochodna szerokich kompetencji samorządów w zakresie tworzenia prawnych, przestrzennych i inwestycyjnych podstaw lokalnego rynku energetycznego, wynikających z art. 18 i 19 ustawy Prawo energetyczne. Uchwalany przez radę gminy plan zaopatrzenia w ciepło, energię i paliwa (PZC) jest dokumentem stanowiącym lokalne uwarunkowanie regulacyjne. Przedsiębiorstwa przejmujące rolę lidera w poszczególnych inicjatywach klastrowych to często wytwórcy energii w źródłach odnawialnych lub przedsiębiorstwa energochłonne, będące jednocześnie wytwórcą energii elektrycznej i ciepłej o lokalnie znaczącym potencjale. Warto przy tym zaznaczyć, że pojęcie

„inicjator” czy „lider” klastra energii nie ma swojego umocowania w ustawie. Jednak na potrzeby opisanego procesu tworzenia klastrów energii określenia te używane są powszechnie, w tym również przez resort energii na potrzeby procesu identyfikacji inicjatyw klastrów. Dzieje się tak, ponieważ dobrze opisują one rolę podmiotu, który inicjuje czy też jest najbardziej aktywny na etapie tworzenia klastra energii. Często na tym etapie nie jest przesądzone, jaki podmiot będzie pełnił funkcję koordynatora.

Identyfikacja klastrów

Wspomniany proces identyfikacji klastrów energii przez Ministerstwo Energii rozpoczął się od umieszczenia na stronie internetowej resortu formularza dla klastrów energii. Wypełnienie formularza jest dobrowolne i służy pozyskaniu w ustandaryzowany sposób informacji o poszczególnych inicjatywach. Zakres tych informacji jest przy tym dość ogólny. Obejmuje m.in. dane na temat obszaru działania, lidera, uczest-

ników, celów w odniesieniu do lokalnej gospodarki energetycznej w perspektywie pięcio- i dziesięcioletniej, a także planowanych inwestycji. Klastry, które wypełnią formularz, zachęcane są do wykonania opracowania dotyczącego strategii klastra, zgodnej z wytycznymi Ministerstwa. Zakres informacji rekomendowanych do uwzględnienia w strategii jest dużo szerszy niż ten wymagany na etapie wypełniania formularza. Oprócz ogólnych danych dotyczących klastra, takich jak nazwa, data powołania, obszar działania, podmioty tworzące klastr oraz koordynator, opracowanie to powinno zawierać m.in. informacje odnośnie do zakresu funkcjonowania klastra (wytwarzanie energii, ciepła i paliw, zwiększanie efektywności zużycia paliw i energii itp.), celów klastra na poziomie krajowym, regionalnym, lokalnym i indywidualnym, relacji z OSD, zużycia energii w klastrze na podstawie danych z roku 2015 i 2016 oraz produkcji energii i paliw w klastrze z podziałem na źródła i instalacje. Oczekiwane jest również zidentyfikowanie kluczowych

odbiorców energii wytworzonej w klastrze oraz podanie informacji na temat planowanych projektów inwestycyjnych w infrastrukturę energetyczną i ich ekonomicznego uzasadnienia, a także przeprowadzenie analizy SWOT. Zgodnie z deklaracjami resortu, strategia będzie mogła stanowić w przyszłości podstawę do ubiegania się o wsparcie.

ŹRÓDŁA

- ▶ Adamska B., Szambelańczyk M., Raczekiewicz D.: *Rola koordynatora klastra energii oraz realizacja funkcji zarządczych w ramach klastra energii – uwagi do ekspertyzy „Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce” oraz zapisów Ustawy o OZE*. Kwiecień 2017.
- ▶ KAPE, WiseEuropa, Atmoterm, KIER: *Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce*. 2017.
- ▶ Ustawa z 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (DzU z 2015 r. poz. 478, z późn. zm.).

BARBARA ADAMSKA

ADM Poland

ARTYKUŁ PROMOCYJNY

PV INSTALATOR POLSKA

PV Instalator Polska jest wiodącą i dynamicznie rozwijającą się firmą działającą na terenie całego kraju. Cieszymy się już ponad 1100 instalacjami fotowoltaicznymi, wybudowanymi we wszystkich województwach. Oferujemy kompleksowe rozwiązania w dziedzinie OZE oraz jesteśmy generalnym wykonawcą elektrowni fotowoltaicznych w kraju i w Europie. Najbliższe lata dla branży OZE są szczególnie dotowane. Liczymy na to, że Polacy

docenią korzyści, jakie dają odnawialne źródła energii, i jednocześnie skorzystają z licznych źródeł ich finansowania. W zakresie swoich usług oferujemy naszym klientom doradztwo finansowe. Poszukujemy możliwości dotacji inwestycji zarówno z lokalnych, jak i z krajowych źródeł finansowania, a także doradzamy przy projektach unijnych. Współpracujemy przy tym z szeregiem instytucji w Polsce. Na potrzeby klientów został przez nas stworzony portal

www.finansedlaoze.pl. Jest to niesamowite udogodnienie i źródło informacji nt. możliwych form finansowania inwestycji m.in. w fotowoltaikę, pompy ciepła i inne rozwiązania z branży zielonych energii, które są przez naszą kadrę na bieżąco weryfikowane i uaktualniane. Każde zlecenie traktujemy indywidualnie. Klientom proponujemy różne rodzaje instalacji w systemach dachowych oraz naziemnych, uwzględniając przy tym warunki techniczne panujące na danym obiekcie – stosujemy sprawdzone rozwiązania wiodących producentów paneli fotowoltaicznych oraz inwerterów. Klient końcowy otrzymuje kompleksowe rozwiązania w zakresie projektowania, finansowania i wykonywania elektrowni fotowoltaicznych – „pod klucz”.

Ponad 10-letnie doświadczenie w branży czyni z naszej firmy profesjonalnego partnera w biznesie. Jako wyrazy uznania dla portalu Oferteo.pl miło nam poinformować, że otrzymaliśmy nagrodę Najlepsi 2017 za znakomite opinie od naszych klientów. To wyróżnienie będące potwierdzeniem naszego profesjonalizmu, co jeszcze bardziej obliguje nas i mobilizuje, by nazwa PV INSTALATOR była kojarzona z firmą, na której można polegać.